

"הבעיה היהודית" מדינת היהודים, בנימין זאב (תיאודור) הרצל (1896)

Herzl, Theodor. "The Jewish Question" in *The Jewish State*. Trans. Sylvie D'Avigdor. 1896. N.p: American Zionist Emergency Council, 1946.

תחילתה של התנועה הציונית נחשבת כחלק המזוהה עם חייו ותקופתו של תיאודור הרצל (1860-1904). למרות שהרצל נפטר בגיל צעיר יחסית התנועה הציונית לא קרסה, מפני שמי שהיה הדמות המרכזית של הציונות מת שבע שנים לאחר התכנסותו של הקונגרס הציוני הראשון. החלום להקים מחדש נוכחות יהודית בארץ הקודש, בארץ ישראל, או בפלשתינה היה ייחודי מאוד בעומקו וברב-גוניות שבו. בעת שהרצל נפטר, היהודים היגרו לארץ ישראל במספרים קטנים, בנו התיישבויות וחיים חדשים במרחק מהתפרצויות הרשע של האנטישמיות שגרמה לרבים מהם לעזוב את מזרח ומערב אירופה. הרצל היה הזרו והמדברן לחידוש הקשר של היהודים עם ארץ מכורתם.

בנימין זאב הרצל (צילום: נחלת הכלל)

הוא נולד ב-1860 בהונגריה והתחנך בווינה. להרצל לא היה רקע מעמיק, או אפילו יחס מרוחק ליהדות. בצעירותו הוא הירבה לקרוא ונהנה במיוחד מספרות כללית, כתב סיפורים קצרים, חיבר דברי שירה ומשלים וגם קומדיות והיה מעורה מאוד בספרות ובתרבות הגרמנית. לאחר שהשלים את לימודיו וקיבל תואר במשפטים, הוא הוסמך לעסוק כעורך דין בווינה בשנת 1884. בעשור שלאחר מכן הוא כתב מאמרים, מחזות, נובלות וביקר בערים החשובות באירופה וב-1891 הוא החל לעבוד בפאריס כנציגו של העיתון הווינאי, נויאה פריי פרסה. עיתון זה נחשב לאחד מן העיתונים החשובים והיוקרתיים באימפריה האוסטרו-הונגרית והעובדה שהרצל התמנה לייצג את העיתון בפאריס הייתה עדות לכישרויו כסופר וכעיתונאי.

בצעירותו לא ניתקל הרצל במקרים רבים של אנטישמיות. אולם ב-1892 עיתונו החל לפרסם מספר גובר והולך של מאמרים על יהודים, על בעיות בנושא היהדות ועל אנטישמיות. פרסומים אלה כללו מאמרים על רדיפות יהודים ברוסיה, על מעמד של היהודים בקולוניות כגון אלה שהוקמו בארגנטינה בתמיכתו של הברון הירש, על ויכוחים לגבי זכותם של היהודים לקבלת זכויות אזרחיות שוות, כפי שהחלו להתהוות בברלין ובווינה. באוגוסט 1892 הרצל פרסם מאמר ארוך (1) על נושא האנטישמיות, אולם לא הציע בו פתרון פוליטי מיוחד לבעיה זו. על-פי המהדורה של האינציקלופדיה היהודית משנת 1906, הרצל לא היה מודע להוגים ולאינטלקטואלים יהודים שהיו מראשוני הציונות כמו משה הס, יהודה לייב פינסקר, ראובן אלקלעי ונחום סירקין. למרות זאת, היו לו את התכונות שאפשרו לו להיות מנהיג ציוני חשוב ויותר מכך, להתעלות ולהיות מזוהה כ- "אבי הציונות המודרנית".

הרצל סיקר את משפט דרייפוס עבור עיתונו. אלפרד דרייפוס היה יהודי צרפתי מתבולל, ששירת כקצין בדרגת סרן בצבא הצרפתי ונעצר באוקטובר 1894. בסופה של שנה זו הוא נשפט, הואשם ונדון על-ידי בית-דין צבאי למאסר בעוון מסירת מידע על יכולותיו של חיל התותחנים של צבא צרפת לנספח הצבאי של שגרירות גרמניה בפאריס. כאשר מאוחר יותר התברר שהעדויות נגדו לקו בחסר וההליכים המשפטיים ננקטו שלא כדין, משפטו נפתח מחדש ב-1899. למרות הליקויים האלה דרייפוס הואשם מחדש ונדון לעשר שנות מאסר נוספות. בסופו של דבר, ב-1906 הוא זוכה ושוחזר ממאסרו. אין

ספק שהמשפט האיר את נושא האנטישמיות בצורה חריפה במיוחד באירופה, היכן שרבים נטו להאמין כי הונהגה בה אמנציפציה מלאה, ו"בצרפת זה קיבל מימדים של מלחמת אזרחים וגרם לחילוקי דעות קשים בדעת-הקהל באירופה" (2).

ההיסטוריוגרפיה של הציונות וההיסטוריה הציונית הנפוצה מעניקים משקל רב לחלקם של אירועי דרייפוס ששימשו כזרז וכמדרבן להרצל בכתבת מסתו – מדינת היהודים. אלכס ביין טוען בביוגרפיה הקלאסית שלו על הרצל כי להרצל לא הייתה כלל עדות שעל בסיסה יכול היה להניח, כי דרייפוס היה חף מפשע. הרצל כתב: "יהדי אשר שימש כקצין במטה

משה הס, סופר והוגה דעות, ממבשרי הציונות ומאבות הסוציאליזם הציוני. (הצילום: הארכיון הציוני המרכזי)

הכללי (הצרפתי) ועמד לפתחה של קריירה מכובדת, לא יכול לבצע פשע כזה... היהודים אשר במשך תקופה כה ארוכה נדונו להיות במצב של מעמד ציבורי חסר-כבוד, פיתחו כתוצאה מכך יכולת כמעט פתולוגית לשרת בכבוד!! ביין קבע, כי הרצל הניח שהייתה זו "אי-אפשרות פסיכולוגית" עבור דרייפוס לבצע פשע מעין זה. דברים אלה נאמרו ב-1894; חמש שנים מאוחר יותר הרצל כתב, בעת שהמשפט נפתח מחדש, כי הוא "מגלם בתוכו יותר מאשר טעות משפטית; זוהי התגלמות של הרצון של הרוב המכריע של הצרפתים להאשים יהודי, ולהכיל בתוך האשמה זו של יהודי אחד את האשמתם של כלל היהודים." (3)

בספרו מדינת היהודים הרצל קורא ליהודים להתארגן על-מנת שיוכלו להשיג טריטוריה עבור עצמם, להקים מוסדות וארגונים שיטפלו בנושאי הגירה והתיישבות אשר יהוו בהמשך בסיס להקמתה של מדינה. אלה כללו, תחת פיקוחו צמוד את יסודה של ההסתדרות הציונית העולמית, את המפגשים הסדירים של הקונגרסים הציונים, הקמת הקרן הקיימת לישראל ואוצר התיישבות היהודים. בקונגרס הציוני הראשון שהתכנס בעיר באזל בשווייץ באוגוסט 1897 השתתפו כ-200 צירים שהגיעו מכל קצווי אירופה. "אם אסכם את הקונגרס הציוני בבאזל במילה אחת – אשר

אמנע מלבטא בפומבי – הרי אומר כך: בבאזל יסדתי את המדינה היהודית. הקמתה של מדינה כרוכה בשאיפתם של האנשים לייסד מדינה... טריטוריה משמשת רק כבסיס חומרי: המדינה, גם אם היא בעלת טריטוריה, נתפשת תמיד כדבר מופשט... לפיכך, בבאזל יצרתי באמצעים מזעריים את הדבר המופשט הזה, אשר בלתי-נראה או בלתי-נתפש על-ידי מרבית האנשים. באופן הדרגתי הכינותי את האנשים ויצרתי בקרבם את השאיפה למדינה ונתתי להם לחוש שהם היו למעשה את האספה הלאומית שלה." (4)

לאחר פרסום הספר מדינת היהודים וניהול הקונגרס הציוני הראשון, הוא המריץ את התנועה, הוא היה המאסטר של הציונות המדינית, המנהיג המעודד, הגורו הארגוני, והנציג הדיפלומטי של התנועה לברית אירופה ולמנהיגיה, כמו גם אל האימפריה העותומאנית. הוא חיידד את התחושות שהיו קיימות בקרב רבים ששאפו לראות את יסודה של מדינה יהודית. הוא העניק לציונות את המסגרות המבניות לקידום מטרותיה. הרצל הצעיד את התנועה קדימה על-ידי כך שהגביר את תשומת ליבם של יהודים ולא-יהודים כאחד לשאיפה היהודית למדינה. הוא העניק לציונות מסגרת ארגונית ומוסדית. הוא קידם את התנועה בכך שהגביר את המודעות כלפיה בקרב יהודים ולא יהודים כאחד בדבר השאיפה היהודית לייסד מדינה. הוא הפך את הציונות למוסד מרכזי באמצעות הכריזמה והמנהיגות הכמעט-דיקטטורית שלו. ההצלחה של הרצל נבעה כתוצאה מכך שמאות ואפילו אלפי יהודים נהו אחר הרעיון של ההגדרה העצמית. הרצל הוכיח עד כמה חשובה הייתה הדיפלומטיה הבינלאומית גם אם הניסיונות לגייס תמיכה לא הצליחו בתחילה ולא נתמכו בהתלהבות ואף נידחו. בשנתיים האחרונות לחייו הרצל נפגש עם מספר רב של מנהיגים בריטים (ארטור ג'יימס בלפור, לורד מילנר, סר אדוארד גריי ולויד ג'ורג') והציג בפניהם את הרעיון של הקמת מדינה יהודית. מנהיגים אלה היו לאחר מכן גורמים חשובים שיתמכו בהצהרת בלפור ב-1917 שהביעה את התמיכה הבריטית "בהקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל".

לאחר מותו לא הותיר הרצל תנועה אחידה, או הומוגנית בהגדרתה ובהשקפותיה. במהלך התקופה הקצרה יחסית של הנהגתו הוא לא טיפל בפתיחות בשאלת הנאמנות של היהודים למדינות בהן הם חיו, מול תמיכתם בציונות.

הסולטאן עבדול חמיד השני. הרצל פנה אליו בבקשה שייתן את תמיכתו לציונות (הצילום: ספריית הקונגרס האמריקני, מחלקת ההדפסים והצילומים. אין מידע על איסור השימוש בתצלום)

הרצל המעיט להתייחס לערבים בארץ ישראל בדבר היותם מכשול או בעיה, שהציונים יצטרכו להתמודד איתם בעתיד. הרצל ועמיתיו היו חלוקים בשאלה כיצד להשיג את יעדם בדרך הטובה ביותר. היו ביניהם שחשבו שיש לגייס את ההסכמה והתמיכה של מעצמה גדולה להקמת בית לאומי יהודי. אחרים החזיקו בדעה שיש לנקוט בראש ובראשונה בצעדים מעשיים על-מנת לשוב ולהתיישב בארץ ישראל. הרצל השתדל, אך ניכשל במאמציו לקבל אישור, או תמיכה בציונות מן הסולטאן העות'מאני, עבדול חמיד השני. באותה עת החלה נהירה של יהודים ממזרח אירופה לארץ ישראל, כתוצאה מהתפרצויות האנטישמיות ברוסיה ובמיוחד בגלל הפוגרומים שהפכו שכיחים בשנים הראשונות של המאה ה-20. רוב היהודים שהיגרו אז שמו פעמיהם אל המערב, במיוחד לארה"ב ולדרום אמריקה. מעטים יותר היגרו לארץ ישראל. בסופו של דבר, ב-1917 כאשר הבריטים פרסמו את הצהרת בלפור ואת תמיכתם בהקמת בית יהודי לאומי בארץ ישראל, שני הזרמים של הציונות השתלבו. המלאכה המעשית של ההתיישבות בארץ ישראל נעשתה באמצעות התמיכה הפוליטית של מעצמה גדולה. יותר מ-50 שנים לאחר היוועדו של הקונגרס הציוני הראשון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, דוד בן-גוריון ציין בהכרות העצמאות של המדינה במאי 1948 כי "היה זה חזונו של הוגה המדינה היהודית, תיאודור הרצל, שקבע את זכותו של העם היהודי לתקומה לאומית בארצו."

קן סטיין, יוני 2010

- 1) Alex Bein, *Theodore Herzl*, Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1940, p.85
- 2) Anna and Max Nordau, *Max Nordau, A Biography*, New York, 1943, p.118
- 3) Alex Bein, *Theodore Herzl, Philadelphia*: Jewish Publication Society of America, 1940, pp. 114-116
- 4) Shlomo Avineri, "Theodore Herzl's Diaries as Bildungsroman," *Jewish Social Studies*, Vol. 5. No. 3 (1999), pp. 1-46

הבעיה היהודית

ד"ר מיכאל ברקוביץ, מתוך תרגומו לעברית של **מדינת היהודים**, הוצאת ספרים תושיה, ורשה, 1896. תעתיק הספר נמצא בפרוייקט בן-יהודה. עמודים 7-10. http://benyehuda.org/herzl/herzl_003.html

אין איש אשר יוכל להכחיש את דבר עוני היהודים ומצוקתם. בכל הארצות שבהם הגם יושבים במספר רב, נרדפים הם על צואר. שווי זכויותיהם הוא כלא היה, גם בארצות אשר נכתב ונחתם בספרי חוקיהן. גם השערים למשרות הבינוניות בעבודת הצבא, ובמוסדות הממשלה והצבור, סגורות ומסגרות לפניהם. ובעולם המסחר והמעשה נשמע בלי הרף את הקול הקורא: "אל תקנו מאת היהודים!"

החרפות והזלזולים הנשמעים בבתי המחוקקים והמועצות, באספות העם, בכתבי העתים, מעל הבמות בבתי התפילה, בחוצות ובדרך המסע, בבתי מלון אחרים, וגם בבתי משחק ושעשועים, ירבו מיום ליום. שונות הן הרדיפות לפי מנהג המדינות והחברות ומעלות רוחן השונות. מושבות היהודים ברוסיה הנן למשסה ולבזה, ברומיניה תשכלם החרב לעין השמש, באשכנז יקראו להם למהלומות לעת מצא, באוסטריה מרימים בני בלי שם ראש ומכבידים אכפם על כל חיי הצבור, באלג'יר סובבים כמרים מטיפים להרג ואבדון, בפרזי מתכנסת החברה הרמה לתוך חוגה ואינה נותנת

לכל איש יהודי לקרב אליה – הכל לפי מנהג המדינה. לא נחשוב וניזול כרוכלא את כל הצרות והתלאות; נעבור על הפרטים המיוחדים, אף כי הם מכאיבים את בשרנו ולבנו מאד.

אין את נפשי לעורר עלינו את מדת הרחמים והחמלה, לא יועיל לנו הדבר, אף לא לכבוד הוא לנו, די לי לשאול את פי אחי בני עמי: האמת נכון הדבר, כי בארצות, שהיהודים יושבים בהם במספר מסוים, מצב היהודים בתור רופאים, עורכי דין, חרשים ואמנים, מורים ופקידים שונים למיניהם, הולך הלך ורע מיום ליום ומשנה לשנה? האם באמת רע ומר גורל אחינו בני המעמד הבינוני, עד כי אבדה מהם עצה? אם אמת נכון הדבר, כי ההמון השואף לטרף חורש תמיד מזמות רעות עשירי עמנו? האם אמת נכון הדבר, כי רבה צרת עניינו מעניי כל עם ועם ושברם גדול על אחד אלה? אדמה, כי כלנו נרדפים הננו, בעיני אחינו הגדולים רע המעשה, על הבינונים המשא הוא כבד מנשוא והעניים שבנו נואשים מתקוה וקצים בחייהם. מעשה שאין לסתור אותו: הכל הולך אל מקום אחד, ו מבטא אחד לכל הרדיפות השונות – כפתגם השגור בפי העם הברליני: "גשו הלאה, יהודים!"

שאלת היהודים נכלל אפוא בפי במלים האלה: הבאה העת, כי נעזוב את הארצות, שבהן אנו יושבים? ואנה פנינו מועדות?

או אולי נוכל להשאיר עוד פה? ועד מתי?

אנסה להשיב על השאלה, אם נוכל להשאיר פה. הנוכל לקוות לימים טובים מאלה, לשבת בדד ולדום, לצפות לעזרה ממרום, עד כי יהפך לבב השרים והעמים ויערה עליהם הרוח לאהבה אותנו ולחמלה עלינו? והנה אנכי אומר, כי לא נוכל לקוות שישתנה מצבנו לטובה, יען אשר השרים – גם אם יאהבונו בלבם כאהבתם לכל אזרחי ארצם – אין לאל ידם להיות לנו למגן ולסוכך עלינו, ככל אשר יוסיפו להאיר אלינו פנים, ככל אשר יגדילו את חסדם אתנו, כן יגדילו את השנאה בלב צוררי ישראל.

וחסדם זה, הנראה לאויבינו "כלפנים משורת הדין", לא יגיע לעולם אף למעט מן המעט שבזכויות יתר עם הארץ. העמים אשר אנחנו יושבים בקרבם כלם יחד, אם בסתר או בגלוי, שונאים לנו.

ההמון הפשוט שאין לו כל עסק בקורות התולדה אינו שם לב גם לחקור אחריהן. הוא אינו יודע, כי עון אבותיו מימי הבינים נפקד עתה עליו ועל כל יושבי אירופא בזמננו, אנחנו היינו מתוך הכרח לאשר עשונו ידיהם בחומות הגיטו הצרות! ידנו רמה, אין ספק, על כל שאר בני אדם בעניני ממונות ובעסקי כספים, יען אשר הכריחו אותנו בימי הבינים לעסוק רק באלה. וכאז כן גם עתה יהדפנו בחזקת היד לעבוד את אליל הכסף בשערי הבירוא, בהרחיקים אותנו מכל יתר מקצועות המעשה ו העבודה. והחסות בצל הבירוא היא מקור רעתנו, היא הנותנת יד לכל שטן ומקטרג לשוב ולהתעלל בנו. בין כה וכה יולדו בקרבנו אנשי השכלה בינונית למכביר, אשר יעמדו על עמדם, וקשים הם לציבור כספחת, כשם שקשים לו אוצרות ההון, ההולכים ורבים בידי אחדים מאתנו, המלמדים העניים, שבנו מבקשים להם מנוס במחנה הסוציאליסטים, ובפרוץ המלחמה בחיי הצבור, תהפך ידה בנו בראשונה, יען כי בשתי המערכות, במערכת בעלי ההון וגם במערכת הסוציאליסטים, אל מול פני המלחמה אנו עומדים.

דרכי פתרונה עד היום

האמצעים המלאכותיים, שהשתמשו בהם עד כה להיטיב את מצב אחינו ולהוציאם ממצוקותיהם, מקצתם היו רק דלים ורעים, כיסוד המושבות השונות, ומקצתם נבנו על יסודות רעועים, כנסיונות להפוך את בני עמנו יום אחד לעובדי אדמה בארצות פזוריהם.

ומה יסכן לנו אם אלפים אחדים מבני עמנו יעתיקו את מושבם אל ארץ אחרת? אם יעשו שם חיל, יעירו גם שם את שנאת שכניהם, ו אם לא יצליחו, יעלו בתהו ויאבדו. על דבר העתקת יהודים עניים לארצות אחרות כבר חויתי דעתי; העתקה כזאת לא תספיק לנו, לא תובילנו אל המטר, אף גם תתנגד למטרתנו, על ידה יתעכב פתרון שאלת היהודים ואי אפשר לה להפטר בדרך הזה לעולם.

ואולם כל האומר להפוך את כל היהודים לאכרים טועה טעות גדולה. האכרים הם שדרה תולדתית ונכרים הם במלבושיהם, אשר נשארו ברב הארצות כאשר היו לפני אלפי שנים, ובכלי עבודתם, שלא שנו טבעם וצורתם מדורות קדומים. האת והמחרשה אשר ביד האכר נושנות הן, הוא עוד זורע מתוך הסנור והמטפחת, עודנו קוצר בחרמשו, דש וחובט במקלו כמלפנים. ואנחנו הלא נדע, כי הדברים האלה נעשים עתה ע"י מכונות. גם שאלת עבודת האדמה היא בכלל שאלת המכונות, ועתידה אמריקה לנצח את אירופא כבלוע בעלי הקרקעות הגדולים את הקטנים מהם.

ותמונת האכר היא אפוא בימינו כצל עובר, ועוד מעט תעבור מן העולם. ואם יעמלו עתה בכל עז לתת קיום למעמד האכרים, רק מפני נמוקים שבפוליטיקה עושה כזאת כל מי שמוצא בו חפץ. להוסיף עתה אכרים חדשים על הישנים בדמותם ובתבניתם הוא מן הנמנע, דבר הבל ורעות רוח. אין ביד כל איש, אף בכח הון עצום, להסב את

התרבות אחרונית בחזקת היד. הן גם להחזיק בנושנות ולדאוג לקיומן קשה מאד, וגם ביד העזות והתקיפות שבממשלות לא יצלה הדבר.

היאמרו אפוא להפוך את היהודי, שכבר קנה לו חכמה לאיכר בדמותו וצורתו העתיקה? והרי זה דומה כאומר אל היהודי: "הא לך חיצים וקשת וצא למלחמה!"

– "מה זאת!" – ישאל – "האנכי אלחם בקשת וחצים, בעת אשר אני רואה ביד האחרים קני רובה חדשים וכלי תותח עשויים ע"פ שטת קרופפ!" טוב אשר עושים היהודים הפונים ערף לעצת החפצים לעשותם לאכרים. הקשת היא כלי מלחמה יפה מאד ומסגלת לעורר בנו רגשות תוגה בעתות המרגוע, אך מקומה בבית האספ לשרידי קדמוניות. אמנם במקומות אחרים עובדים היהודים את האדמה או, למצער, הם מבקשים להם עבודה כזאת. אבל המקומות האלה יוכיחו – כמושבות בהסן אשר בפרוסיה ופליכים אחרים שברוסיה – כי רק בהם האנטישמיות מתגברת, וגם עושה חיל ביותר.

כי הנה החפצים בתקון העולם, המטיפים בין היהודים לעבודת האדמה, אינם שמים לבם לשאול גם את פי אחד בעליה של העבודה הזאת, והוא, האכר: אין דורש ממנו שהוא יהיה דעתו בענין זה, וטענת האכר צדקת גם היא, עול המסים, דאגת הוצאות, לחץ בעלי הקרקעות הגדולים, שעבודת האדמה עולה להם בזול, ונוספת על אלה התחרות של אמריקה ותבואותיה. כל אלה ממררים את חייו של האכר יותר מדי. מלבד זאת הן לא יוכלו להעלות את שער מכס התבואות עד אין קץ, כי גם הפועלים העובדים בבתי החרשת מבקשים אכל, ונחות לשום לב גם למשאלותיהם, אחרי אשר הצליחו עתה לעשות חיל בתור מפלגה מדינית.

כל המעצורים האלה נודעים למדי, על כן לא ארבה לדבר אודותיהם וכל מגמתי היתה רק להראות, איך נואלו עד כה האומרים לפתור את שאלת היהודים, ואיך יגעו לריק, בין שפנו לאיזה הנאה פרטית ובין שכונתם היתה רצויה וטובה. לא נוכל להיטיב את מצבנו, גם בהעתיק מקצתנו את מושבותיהם, וגם בתחבולות השונות להוריד את עניינו ממדרגת השכלתם, על דבר תחבולת "ההתבוללות" הנפלאה כבר מלתי אמורה.

הנה כן אין עצה ואין תחבולה לשנאת היהודים, והשנאה הזאת לא תחדל להיות, כל זמן שלא תחדלנה הסבות המולידות אותה. אולם התחדלנה הסבות האלה?

סיבות האנטישמיות

לא נדבר בזה על הסבות שמקורן בהרגשה, במשפטים קדומים ובחסרון דעת, כי אם על הסבות המדיניות והכלכליות. האנטישמיות שבימינו איננה את אשר היה לפני, שנאה דתית, אף כי בארצות אחדות יש לה צורה דתית. השנאה שבזמן הזה שונה היא עד מאד מהשנאה לפני, ובמקום אשר תגבר חילים, רק לרגל חפש היהודים באה, בעת אשר נפקחו עיני העמים הנאורים לראות את העול הנעשה לנו והחקים המעיקים תחתינו ויאמרו לקרוא לנו דרוו, כבר אחרו את המועד. על ידי חקי הארצות לא יכולנו עוד להיות חפשים בארצות מושבותינו. אז כבר התפתחנו בחומות הגיטו והיינו לעם החי במעמד הבינוני, ובצאתנו לחפשי מתוך החומות האלה הבאנו תחרות נוראה לכל המעמד הבינוני. אחרי חפשנו הוצבו רגלינו פתאם על אדמת הבורגניות, אשר תאטר עלינו מסביב, והמלחמה כבדה עלינו מלפנים ומאחור, האזרחים הנוצרים נכונים לתת אותנו לטרף לסוציאליסטים, אבל גם זה לא הועיל.

ובכל זאת לא יוכלו עוד לבטל את חקי שווי זכויותינו במקום שכבר חקקו, לא לבד מפני שמתנגד הדבר לרוח העת החדשה, אך מראה, פן יבקשו להם כל היהודים, כעניים כעשירים, מפלט בתוך מפלגות המהרסים הקיצונים.

כל כלי יוצר עלינו לא יצלה. היו ימים אשר לקחו מיד היהודי את כספו וזהבו, ומה יוכלו לעשות היום למען תפוש את כל מטלטליהם? הלא המה רק שטרות של ניר, כתובים וחתומים, הסגורים על מסגר בכל פנות העולם, ואולי רק באמתחותיהם של הנוצרים, אמנם יכולים להעמיס עול מסים קשים על השטרות והמניות של מסלות הברזל ובתי האוצרות, ובארצות אשר בהן ילך ויגדל ערך המס לפי ערך הרכוש יוכלו להתפש כל נכסי היחידים. אבל כל הנסיונות האלה לא יגעו אל היהודים בלבד, וכאשר ינסו לעשות כזאת, לא יאחר לבא בחיי הכלכלה משבר גדול אשר יעשה שמות בכל הארץ, לא רק בין היהודים בלבד.

ומבלתי יכלת לעמוד בפני היהודים תגדל השנאה, תלך הלך וחזק בלב העמים מיום ליום ומשעה לשעה, ולא תחדל מלהתחזק עוד, כל זמן שלא יבערו את סבותיה מן הארץ. הסבה הרחוקה היא הסגולה אשר רכשנו לנו במשך ימי הבינים, לבל נוכל להתבולל בעמים, והסבה הקרובה היא, התרבותם של היהודים בעלי השכלה בינונית, שאינם עולים ו אינם יורדים – או כי עליהם וירידתם שלא כדרך הטבע הן. ברדתנו הננו עומדים בשורה הראשונה במחנה המפלגות הקיצוניות, בעת שמהעבר השני – אנו עולים למעלה, באספנו הון עצום ומבהיל.

פעולות האנטישמיות

בלחץ אשר ילחצונו לא ניטיב את דרכנו. בני אדם אנחנו ככל יתר האדם. לא נאהב את שונאינו – זאת לא נוכל לכחד. אולם רק האיש היודע לכבוש את יצרו, לו לבדו הצדקה להעיר למוסר אזנינו. הלחץ מביא אותנו לידי שנאה נגד הלוחצים אותנו, ושנאתנו תוסיף להגדיל את הלחץ; מחוג העגול הזה לא נוכל לצאת לעולם. "אבל" – יקראו בעלי הרגש בחם לבכם – "אבל יכל נוכל, אם נעמול לטעת דעה בלב בני האדם אהבה לבני האדם אחיהם". הנחוץ לי להוכיח, כי אך משאות שוא ומדוחים הם הדברים האלה? כל האומר ליסד את תקון העולם על תקון מדותיהם של כל בני האדם, אינו בפיו אלא אוטופיה!

על דבר "ההתבוללות" כבר חויתי דעתי. איני חושב אף רגע, כי דרושה היא לנו. הקבוץ הפרטי של עמנו נעלה הוא הערכו בדברי הימים, אף גדול כבודו, למרות הכנעתו ושפלותו, ולא לו להיות כלה ועובר מן העולם. אולם לו הניחו לנו במשך שני דורות – יוכל היות כי עתה כבר התערבנו בגויים שכנינו, עד אשר לא נשאר מאתנו שריד. אך לא יניחו לנו. בהניח לנו אך זמן מצער – שבה תקופת השנאה מחדש לגזול את מנוחתנו, כאלו בעקב הצלחתנו כרוכה הקנאה, כי כבר הסכימו לראות אותנו בכל דור ודור נבזים ושפלים, עניים שבעניים. כחסרון דעת וצרות עין אינן רואים את רפיון כחנו לעמנו ואת אבדן סגולתנו הלאומיות גם במקום הצלחתנו, רק הלחץ ידחפנו בחזקה לשוב למקור מחצבתנו העתיק לימים, רק המשטמה בכל סביבותינו תעשנו לגרים ונכרים בארץ. אשר על כן הנו ולא נחדל מהיות, ברצון או באונס, קבוץ תולדי, בעל סגולות נכרות לעין כל, העושות אותנו לגוי אחד.

עם הננו – ושונאינו יעשונו לעם גם למרות חפצנו, והדבר לא חדש הוא בדברי ימינו, בצר לנו הננו נעשים אגודה אחת ומרגישים לפתע פתאם את כחנו כי רב הוא. כן הדבר; גדול כחנו לרכוש לנו ארץ ולשבת ולחיות בה, ארץ אשר תהיה למופת לרבים, יש לנו כל האמצעים הרוחניים והחמריים הדרושים לתכליתנו.

ההצעה

ההצעה בצורתה היסודית פשוטה היא מאד, והיא צריכה להיות בכדי שתהא מובנת לכל. יתנו לנו להאחז בכברת ארץ מיוחדת, אשר תספיק לכל צרכי האומה, ולשבת עליה ברשותנו, והשאר יהיה נעשה בידי עצמנו.

ויסוד מזינה חדשה עומדת ברשות עצמה לא שחוק הוא; יכול הוא לקום, להיות ולצאת לפעולה. הלא בעינינו ראינו בעשות זאת בימינו עמים, אשר לא כעמנו, החי בתוך המעמד הבינוני, כי אם עמים עניים בחומר וברוח, ובכן גם חלשים ממנו. דבר גדול ונכבד בערכו הוא אל כל הממלכות, אשר האנטישמיות מצאה להן קן בהן, דבר מתן ארץ וממשלה בפני עצמה ליהודים.

למטרה הזאת, הפשוטה מאד בעיקרה היסודי וסבוכה בדרכים המובילות אליה נחוצים לנו שני פועלים גדולים: "אגדת היהודים" (Society of Jews) ורעותה "החברה היהודית" (Jewish Company). את אשר תכין הראשונה בדרך מדעי ומדיני, אותו תוציא השניה לפעולה.

החברה היהודית תעסוק במכירת כל נכסי היהודים היוצאים ותכלכל את מעשיהם ועסקיהם בארץ החדשה. ויציא היהודים, כאמור, חלילה לנו מחשוב כי תהיה לפתע פתאם, לאט לאט תתנהל ולעשרות שנים תמשך. ראשונה יצאו העניים שבהם ויתקינו את אדמת הארץ לעבודה. בסדר ובמשטר נכון וקבוע מראש יסללו שם דרכים ומסלות, יבנו גשרים יקימו עמודי הטלגרף, יישרו את שטף הנהרות ויבנו להם בתי מושב. לרגל עבודתם יפרוץ גם המסחר בארץ, ונפתחו שוקי-מסחר ואליהם רב אדם ימשך. בחפץ לב יבאו להאחז בארץ, איש איש על הוצאותיו וחשבון עצמו. בעבדנו את האדמה יעלה מחיר הארץ, והיהודים יכירו חיש לדעת, כי יש שכר לכשרון רוח לקבלנותם, שהיתה להם ימים רבים לאבן נגף ועשתה אותה לשחוק ולקלסה בעיני העמים.

הבאים לכוון להם ארץ חדשה בימינו, לא יוכלו לעשות זאת כמעשה הדורות הראשונים לפני אלפי שנים. איולת היא לשוב אחורנית במדרגות התרבות, כאשר יחשבו אחדים מ"חובבי ציון". לו נטל עלינו, למשל, חיות רעות מן הארץ, אי אפשר שנלך בעקבות יושבי אירופא במאה החמישית. לא נצא יחידים, איש איש רומחו וחניתו בידו לקראת הדובים; כי אם נתאסף לאגדת ציידים בהמון חוגג וקול תרועה להחריד את אוכלי האדם ממעון רבצם, ובהאספם למקום אחד נשליך עליהם כדורי מות.

בכנותנו לנו בתים, לא נבנה בתי עץ רעועים על שפת הים, כי אם נבנה על פי תורת הבניה בימינו, בתים גדולים וחזקים, ספונים ויפים למראה מאשר עד כה, כי יש לנו אמצעים, שלא היו עוד לעולמים.

אחרי השדרות הנמוכות במצב בכלכלי תצאנה לאט לאט הגבוהות מהן, אנשים אשר דרכם נסתרה ונואשים מכל תקוה יצאו ראשונה. ובראשם ילכו בני השכבות הבינוניות, הנולדים בקרבנו במדה מרובה מאד ו הנרדפים על צואר בכל מקומות מושבותיהם.

שאלת היציאה תבוא על פי ספרי זה וכוח כללי, אין זאת אומרת, כי נכריע בה על פי מנין רב הדעות. בעשותנו כזאת – אך לריק נעמול ומראש נאכל את מעשה ידינו. האיש אשר אין את נפשו ללכת אתנו, ישאר פה, התנגדות יחידים לא תעלה ולא תוריד.

ההולכים אתנו יתאספו לדגלנו, ואתנו יעבדו בדבור, בכתב ובמעשה.

היהודים המסכימים לרעיון הישוב יתאגדו והיו " לאגדת היהודים" ומלאו את ידה לדבר בשמם, לשאת ולתת בעדם עם הממשלות. "האגדה" תקום עפ"י משפטי העמים וחקיהם והיא תכונן את הארץ, וממנה יתד ופנה לבנין ארץ מושבנו.

אם יאותו אפוא מלכי הארץ למסור ביד היהודים ממשלת איזו ארץ ניטרלית ועומדת ברשות עצמה, אז תבוא האגדה לפנייהם לשאת ולתת עמהם בדבר הארץ, אשר אליה תשא את נפשה, והנה עתה שתי ארצות לפנייה: פלשתינא (ארצנו הקדושה) וארגנטינא. בשתי אלה כבר החלו בני עמנו להתישב ולהשתקע, אף כי לא הבינו, כי העתקת היהודים זעיר שם זעיר שם לא תובילנו אל המטרה. העתקה כזו סופה להרע ולהשחית, כי בוא יבוא היום, אשר היהודים יהיו גם בארצות ההן למשא כבד על אזרחי הארץ, והממשלות תהינה מוכרחות לסגור שערי ארצותיהן לפני היהודים הנודדים. היציאה תביא לנו תועלת רק אם תוסד על בסיס נכון ובטוח, אם נצא אל ארץ, אשר תהיה ממלכה בפני עצמה. "אגדת היהודים" תשא ותתן עם ראשי הארץ ושריה בהשכמת ממלכות אירופא האדירות, אחרי אשר תיטב בעיניהן ההצעה הזאת, ואנחנו הן נוכל להביא תועלת רבה לשרי הארץ המושלים בה עתה, לשאת אתם במשא שטרות חובותיה, לסול מסלות ודרכים שהם נחוצים גם לנו ועוד דברים רבים כאלה. והנה יסוד ארצנו יביא הנאה גם לשכניה מסביב, יען כי ברב או במעט תעלה התרבות של איזה ארץ זו את ערך הרצות אשר סביבותיה.